

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Psalmer og aandelige Sange af Thomas Kingo , samlede og udgivne af P.A. Fenger

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Psalmer og aandelige Sange af Thomas Kingo , samlede og udgivne af P.A. Fenger", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1828_470_1-com-root.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

herhjemme.

under forberedelse.

mærkbar, tydelig.

omfattende omarbejdelse, kraftig ændring.

dvs. tilblivelseshistorie.

utvivlsomt, uomtvisteligt.

besynderligheder, mærkværdigheder.

dvs. biskop N.E. Balles.

Det ordsproglignende udtryk har ikke kunnet identificeres.

mere sikkert.

livsforhold; dvs. basal viden, børnelærdom.

Det ordsproglignende udtryk har ikke kunnet identificeres.

udtæring (pga. tuberkulose, kræft og lign.).

nemt; hurtigt.

midler, hvormed frelsen bringes til mennesker; sakramenterne dåb og nadver.

smagsprøve, mundsmag.

svækkelse.

dvs. hæmme.

fuldstændig.

dvs. krise i kirken.

på rette måde.

rigtigt, ordentligt.

tiendedel.

en ud af hundrede.

alt andet end.

bibelkyndige.

hverken.

havde, gemte.

sådan.

dvs. hæmmede.

troen fra fædrene.

dvs. forklaringerne af de bibelske begreber i Erik Pontoppidans *Sandhed til Gudfrygtighed, Udi En eenfoldig og efter Muelighed kort, dog tilstrekkelig Forklaring Over Sal. Doct. Mort. Luthers Liden Catechismo, Indeholdende alt det, som den, der vil blive salig, har behov, at vide og gjøre. Paa Kongel. allernaadigste Befaling. Til almindelig Brug, 1737.*

dvs. sædvanligvis.

hentydning til patriarken Josef og/eller til Marias mand, Josef.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

fast.

allerede; helt, aldeles.

mest af, den meste af den levende kristendom.

lære.

bestemmelser; planer.

få flertal (ved afstemning).

døde fremtrædelsesformer; jordiske legemer.

oprindelse.

dvs. nødvendigvis.

den døde fremtrædelsesform; det jordiske legeme.

fra.

skikkelse i en skyggeverden, genfærd.

vedr. James Macphersons *Fragments of Ancient Poetry*, kendt som "The Poems of Ossian", 1760.

nemt.

fryd som hos fjendtligsindede trolde.

skikkelse i en skyggeverden, genfærd.

fremmane.

på grund af.

skyggespillet.

opfostrer.

gøres ufrugtbar, ikke kunne få børn.

midtpunktet.

på samme måde som, ligesom.

endnu.

dvs. nødvendigvis.

særegne; karakteristiske.

dvs. sædvanligvis.

forhold vedr. gudstjenestelige ritualer og lign. (nedsættende betegnelse).

dvs. kultus, kult.

så sandelig.

eftersom.

så sandt som.

uklogt, tåbeligt.

fremmane; fremkalde for det indre blik.

skikkelsen fra en skyggeverden, genfærdet.

præstestanden.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

gå til alters.

over.

i løbet af.

dvs. reglement for gebyrer, der betales for enkeltstående embedsforretninger.

ret til at vælge.

dvs. huede.

den billigste pris.

her: for hvilken.

foruden hvilket, hvortil.

altergangen.

dvs. at ethvert medlem af kirken er bundet til det sogns menighed, hvor han bor; se også indledningens afsnit Grundtvigs kirkepolitiske tanker.

dvs. *Den Forordnede Ny Kirke-Psalme-Bog*, udgivet af Thomas Kingo, 1699, også kaldet Kingos salmebog.

dvs. *Evangelisk-kristelig Psalmebog*, 1798.

salmer, der indleder gudstjenesten.

dvs. sædvanligvis.

dvs. fællesskab om lære- og salmebog.

grundlæggende forskellighed.

dvs. at ethvert medlem af kirken er bundet til det sogns menighed, hvor han bor; se også indledningens afsnit Grundtvigs kirkepolitiske tanker.

ganske vist.

dvs. sædvanligvis.

dvs. af de bibelske begreber, lærebog.

modtagelse.

dvs. nødvendigvis.

ganske vist.

dvs. nødvendigvis.

afspejle.

dvs. nødvendigvis.

ikke.

dvs. Kingos salmebog, 1699.

dvs. Kingos salmebog, 1699, og *Evangelisk-kristelig Psalmebog*, 1798.

dvs. Kingos salmebog, 1699.

dvs. hartad, næsten.

dvs. fra *Den danske Psalmebog*, red. Hans Thomissøn, 1569 (udg. i faksimile 1968).

yderste, meget høj grad af.

efterfølgelsesværdige.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. Kingos salmebog, 1699.

dvs. *Evangelisk-kristelig Psalmebog*, 1798.

dvs. hue.

lovbestemmelse udstedt af kongen; ordspil på *Kongeloven*, Danmarks riges grundlov fra 1665.

den vurderende udtalelse, erklæringen.

mangelfuldhed.

dvs. hartad, næsten.

her: skygebilledet, afskygningen.

selv om.

blomsterbuket.

fremragende, ædel person.

tydeligt, iøjnefaldende.

dvs. fremmest.

dvs. nødvendigvis.

iagttages.

versemål, metrum.

dvs. Thomas Kingos *Aandelige Siunge-Koors Første Part*, 1674, og *Aandelige Siunge-Koors Anden Part*, 1681.

måske Thomas Kingos *Gradual*, 1699 (udg. i faksimile 1967) eller hentydning til Thomas Kingos *Vinterparten*, 1689, der ikke indeholder trykte melodier.

dvs. sunget.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 1.669.

versemål, metra.

selv om.

dvs. nødvendigvis.

særegen, særlig.

digt om Messias til kirkeligt brug.

episke digt om Messias til brug i undervisning og studier, jf. Friedrich Klopstocks kristne epos *Der Messias* (1749-1773).

gå (imperativ).

hverken.

gå (imperativ).

lad os (imperativ pluralis, indbyrdes opfordring).

helt.

betrør, overdrager.

også.

betroede, overdrog.

sådan.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

betro, overdrage.

irettesætte.

tolker; underviser, forkynder.

smerte, pine.

ejer, råder over.

dvs. nødvendigvis.

således.

skyder ud, udsender.

således.

hen imod, kort tid før.

opholdssted (bibelsk sprogbrug, jf. f.eks. 2 Pet 1,13 og 'himlen som et telt', Sl 104,2).

lovprisning, lovsang.

udsyng.

begravede.

trøst, hjælp; stav til støtte, stok.

i steden for.

alt på jorden; hele jorden (fast bibelsk udtryk).

således.

skal være (optativ).

jordiske legeme.

som.

indestår dog for; har dog tillid til.

lovprisning.

dvs. N.E. Balles *Evangelisk-Christelig Psalmebog samlet af et Selskab og udgivet som et Forsøg*, 1793-1795.

spottes, skoses nu kun.

tier helt stille.

her: slangen, dvs. djævelen, jf. 1 Mos 3,1.

velbegrundet.

endog.

hverken.

blive besværet af dem uafbrudt.

dvs. hartad, næsten.

tager vare på, passer nøje på.

hvis ikke.

indgangen fra kirkeskibet til koret.

efter.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

er (præsens 2. person singularis).

uden tvivl, med sikkerhed.

er (præsens 2. person singularis).

således.

vågn op, besind jer (imperativ pluralis).

dvs. *Evangelisk-kristelig Psalmebog*, 1798.

således.

dvs. Kingos salmebog, 1699.

dvs. ham.

lykkelig.

endog.

særegne; karakteristiske.

konklusionen.

uden tvivl, med sikkerhed.

rimelige, rettænkende.

dvs. nødvendigvis.

ganske vist.

tilpassede, tillempede.

tilpasse, tillempe.

hverken.

åbent at vedkende sig det.

her: de forskellige grupper eller partier i statskirken.

skiller sig ad.

sikkert; utvivlsomt.

dvs. nødvendigvis.

den barnlige kærlighed.

dvs. huet.

forkaste; ringeagte.

redegørelse.

dvs. nødvendigvis.

dvs. fremmest.

sikkert; utvivlsomt.

hverken.

dvs. nødvendigvis.

uskadt; uden skam.

uden at lide nød.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

klare sig; nøjes.

tg, karakter på ug-skalaen for trinnet under middelkarakteren, "godt", og over "mådelig".

her: gennemsnitskarakter.

forunderlige.

fællesskab.

sammen.

store mængder.

konklusionen.

her: lave, skabe.

renselse for urenheder.

festarrangørerne, skafferne.

splinten.

dvs. stundom.

bliver hårdt, vanskeligt.

på det groveste.

versskrivende.

tåbelighed, dårskab.

dvs. nødvendigvis.

kunstige, uægte.

lovprisning, lovsang.

skikken fra teatret.

indretningen, måden den er lavet på.

det at lægge en afdød i kiste til (evt. åben) fremvisning, jf. en katolsk helgen; henlæggelse, opgivelse.

hvad, der hører til den katolske kirke (nedsættende betegnelse).

dvs. Guldbergs salmebog, 1778.

uhåndterlige; klodsede.

dvs. sangkoret; ordspil på Thomas Kingos *Aandelige Siunge-Koors Første Part*, 1674, og *Aandelige Siunge-Koors Anden Part*, 1681.

hverken.

værd at takke for; takværdig.

mærkbart, kendeligt.

overblikket over.

andagt i hjemmet.

dvs. Thomas Kingos *Aandelige Siunge-Koors Første Part*, 1674, og *Aandelige Siunge-Koors Anden Part*, 1681.

ganske vist.

andagt i hjemmet.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

betydning.

dvs. hartad, næsten.

dvs. almindeligvis.

her: andagten for en husstand, egl. kapellet i eller ved en bolig.

Betydningen af tekststedet er uklar; der skulle måske have stået: 'som Fædrene gav os et følgeværdigt Exempel [på]!'; som Fædrene gav os [til] et følgeværdigt Exempel!' eller 'som Fædrene gav os [som] et følgeværdigt Exempel!'. Desuden kan 'som' i tekststedet læses som 'ligesom'.

efterfølgelsesværdigt.

ganske vist.

andagten i hjemmet.

nemt.

gør lunken, kølner.

her: andagten for en husstand, egl. kapellet i eller ved en bolig.

dvs. nødvendigvis.

spiste ('æde' var et neutralt udtryk for at spise på Grundtvigs tid).

dvs. sine folk.

her: andagten for en husstand, egl. kapellet i eller ved en bolig.

gentage, dvs. synge ligesom andre har sunget.

del af *Aandelige Siunge-Koors Første Part*, 1674.

delgenre i anden- og fjerdeudgaven af Thomas Kingos *Aandelige Siunge-Koors Første Part*, 1677 og 1685.

her: dage i barndommen.

skal det være (optativ).

dvs. stundom.

hurtigt gennemse.

særskilt.

heltedigt (efter det norrøne heltedigt *Bjarkamál*).

den østlige del af himmelen.

meget vel.

da.

andagt med borbøn før eller efter måltidet.

forunderlige; mærkværdige.

vandring.

mindre bygning paa kirkegård til opgravede knogler.

dvs. bodssalmerne; delgenre i Thomas Kingos *Aandelige Siunge-Koors Første Part*, 1674.

salmebog.

- Balle, Nicolai Edinger (1793-1795) *Evangelisk-Christelig Psalmebog samlet af et Selskab og udgivet som et Forsøg*, bind 1-2. København
- *Evangelisk-kristelig Psalmebog, til Brug ved Kirke- og Huus-Andagt* (1798). København
- Guldbergs salmebog, se Høegh-Guldberg, Ove & Ludvig Harboe (1778)
- Høegh-Guldberg, Ove & Ludvig Harboe (1778) *Psalme-Bog eller En Samling af gamle og nye Psalmer, Til Guds Ære og hans Meenigheds Opbyggelse, Efter Kongelig allernaadigst Befaling udgivet, tilligemed Collecter, Epistler og Evangelier, Lidelses Historien, Kirke- samt andre Bønner*. København
- Kingo, Thomas udg. (1689) *Danmarks og Norges Kirkers Forordnede Psalme-Bog. Vinter-Parten. Efter sær Kongel. Befaling, af Salig D. Mort. Luthers, saa og andre Gudfrygtige Lærde Mænds Sange og gamle Kirke-Psalmer sammendragen, og med en stoor Deel til Højtiderne, Søndagene og Fasten igiennem forbedret*. Odense
- Kingo, Thomas udg. (1699) *Dend Forordnede Ny Kirke-Psalme-Bog. Efter Hans Kongl. Mayest. Allernaadigste Befaling, af de fornemste Geistlige i Kiøbenhafn til Guds Tieniste paa Søndagene, Fæsterne, Bededagene, og til anden Gudelig brug i Kircken, udi Danmark og Norge, af Gamle Aanderige Sange Ordentlig indrettet og Flitteligen igiennemseet, og med mange Ny Psalmer forbedret, og iligemaader efter Kongl. Befaling til Trykken befodret*. Odense
- Kingo, Thomas (1941) *Aandelige Siunge-Koors Første Part. Indeholdende 14. Gudelige Morgen- og Aften-Sange, tillige med de 7 Kong Davids Poenitendse-Psalmer sangviis forfattede i Samlede Skrifter, 1-7 (1939-1975), bind 3, [1674]*. København
- Kingo, Thomas (1941) *Aandelige Siunge-Koors Anden Part. eller Siælens Opvækkelse til Allehaande Andagter i Allehaande Tilfælde i Samlede Skrifter, 1-7 (1939-1975), bind 3, [1681]*. København
- Kingo, Thomas (1967) *Gradual, En Ny Almindelig Kirke-Salmebog, Under behørige Noder og Melodier; Efter Hans Kongl: Maj:ts allernaadigste Befaling af de Fornemmeste Geistlige i Kiøbenhavn, til Guds Tieneste paa Søndagene, Festerne, Bededagene, og til anden Gudelig Brug i Kirkerne udi Danmark og Norge, af gamle Aanderige Sange, ordentlig indrettet og flitteligen igiennemseet, med mange ny Salmer forbedret, og i ligemaader efter Kongl. Befaling til Trykken befodretning til Trykken befodret*, udg. Erik Norman Svendsen & Henrik Glahn [1699]. København
- Kingos salmebog, se Kingo, Thomas udg. (1699)
- Klopstock, Friedrich Gottlieb (1749-1773) *Der Messias. Ein Heldengedicht 1-4*. Halle
- Macpherson, James (1760) *Fragments of Ancient Poetry, Collected in the Highlands of Scotland, and Translated from the Galic or Erse Language*. Edinburgh
- Mau, E. (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat 1-2*. København
- Pontoppidan, Erik (1737) *Sandhed til Gudfrygtighed, Udi En eenfoldig og efter Muelighed kort, dog tilstrekkelig Forklaring Over Sal. Doct. Mort. Luthers Liden Catechismo, Indeholdende alt det, som den, der vil blive salig, har behov, at vide og giøre. Paa Kongel. allernaadigste Befaling. Til almindelig Brug*. København
- [Pontoppidan, Erik udg.] (1740) *Den Nye Psalme-Bog, Udi hvilken findes ey allene de Psalmer, som udi den forordnede Kirke-Psalme-Bog af Doct. Kingo have været samlede, Men endogsaa Mange Andre Udvalte, Deels Nye, Deels af det tydske Sprog oversatte Psalmer, Til desto mere Opbyggelses Anledning samlet, overseet, og til Trykken befodret Paa Høy-Kongelig allernaadigst Særdeles Befaling*. København
- Pontoppidans salmebog, se [Pontoppidan, Erik udg.] (1740)
- Thomissøn, Hans (1968) *Den danske Psalmebog, met mange Christelige Psalmer, Ordentlig tilsammenset, formeret oc forbedret*, udg. Erik Dal [1569]. København